

Fremsat den 11. december 2009 af Flemming Bonne (SF) og Line Barfod (EL)

Forslag til folketingsbeslutning om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg

Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag inden udgangen af denne samling, som giver vælgerne mulighed for under bestemte betingelser at bestemme, at der ekstraordinært skal afholdes nyvalg til en kommunalbestyrelse eller et regionsråd.

Lovforslaget skal udarbejdes efter følgende retningslinjer:

1. Nyvalg skal afholdes, såfremt et antal vælgere svarende til mindst 35 pct. af de vælgere, der deltog i seneste ordinære valg til det pågældende organ, anmoder om det ved deres underskrift.
2. Nyvalg kan dog ikke kræves afholdt, såfremt der på det tidspunkt, hvor underskrifterne afleveres til kontrol hos folkeregistret, er mindre end 1 år og 3 måneder til, at ordinært valg til det pågældende organ skal afholdes.
3. Det ekstraordinære valg skal afholdes, senest 3 måneder efter at det tilstrækkelige antal underskrifter er indleveret. Valget afholdes efter retningslinjer svarende til de regler, der gælder for afholdelse af ordinære kommunale og regionale valg.
4. For kommunalbestyrelser og regionsråd valgt ved et ekstraordinært valg gælder de samme retningslinjer som for kommunalbestyrelser og regionsråd valgt ved ordinære valg. En kommunalbestyrelse og et regionsråd valgt ved et ekstraordinært valg sidder indtil udløbet af den ordinære valgperiode.
5. Indenrigs- og socialministeren udformer nærmere regler for afholdelse af ekstraordinært valg til kommunalbestyrelser og regionsråd, herunder
 - anmeldelse af en underskriftsindsamling,
 - udformning af underskriftsblanketter,
 - kontrol af underskrifternes gyldighed,
 - retningslinjer, der indeholder forbud imod aflønning af underskriftsindsamlere, og
 - eventuelle justeringer af regler om tilskud til opstillede partier m.v.
6. Indenrigs- og Socialministeriet fører tilsyn med afholdelse af de ekstraordinære kommunale og regionale valg.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Det fremsatte forslag er en delvis genfremsættelse af SF's forslag til folketingsbeslutning, B 9, om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg fremsat i folketingssamling 1997-98, 1. samling (se Folketingstidende 1997-1998, 1. samling, forhandlingerne side 914 og tillæg A side 655-657) og B 33 fra 2004-05, 1. samling (se Folketingstidende 2004-05, 1. samling, forhandlingerne side 2162 og Tillæg A side 1314 og 1316). Forslaget er siden ikke blevet mindre aktuelt, dels efter at man har kunnet iagttage en række underlige konstitueringer i kølvandet på kommunalvalget den 17. november 2009, dels fordi lovgivningen efter Brixtofteskandalen stadig ikke har givet borgerne nogle direkte og umiddelbare reaktionsmuligheder.

Det kommunale demokrati i Danmark bygger på faste valgperioder, hvor der ikke kan ske nyvalg, uanset hvad der sker i valgperioden. Der er ikke nogen mulighed for at tilbagekalde et givet mandat. En sådan mulighed for at tilbagekalde de folkevalgtes mandat kendes enkelte steder fra udlandet, eksempelvis en række amerikanske stater. Folketingsparlamentarisme hviler endvidere på det princip, at hvis regeringen i Folketinget mødes af et mistillidsvotum, skal den træde tilbage, og nyvalg skal udskrives. I modsætning hertil hviler det danske kommunestyre på den tillid, som borgerne udstyrer deres folkevalgte med hvert fjerde år. Opstår der udpræget mistillid mellem borgere og kommunestyre, er der ikke nogen mekanisme, der kan afprøve omfanget af denne mistillid før ved næste kommunalvalg, som måske ligger næsten 4 år forude.

Grundlæggende fungerer det kommunale demokrati godt. Men der har været enkelte undtagelser, som efter forslagsstillernes opfattelse taler for, at det under helt bestemte betingelser kan blive nødvendigt at afholde valg midt i valgperioden. Det vil givetvis kun være i helt ekstraordinære situationer, hvor flertallet i en kommunalbestyrelse direkte handler imod det, der var forudsætningerne forud for valget.

Efter forslagsstillernes opfattelse vil det i særlig grad være i to tilfælde, at et sådant ekstraordinært

valg kan komme på tale. Det er for det første i forbindelse med konstitueringen, hvor der er eksempler på, at kommunalbestyrelsesmedlemmer har valgt at »skifte side« for personligt at opnå en bedre konstituering, og for det andet i situationer, hvor det viser sig, at en kommunalbestyrelse har misrøgtet kommunens økonomi, uden at det er kommet frem i forbindelse med det senest afholdte kommunalvalg.

I 1993 havde vi et alvorligt tillidsbrud i Fakse, hvor to socialdemokrater i Fakse Kommune forlod deres parti, hvis liste de var blevet valgt på, bl.a. for at få borgmesterposten i samarbejde med de borgerlige partier i kommunalbestyrelsen. Dette skabte stor harme blandt kommunens borgere med store folkemøder og demonstrationer til følge. Men borgerne kunne kun protestere. De havde ikke noget magtmiddel, så kommunalbestyrelsesmedlemmernes mandater kunne prøves. Siden har vi haft en række eksempler på dette, senest ved kommunalvalget i Kerteminde i 2009, hvor en socialdemokrat blev løsgænger og sprang over til den borgerlige side. Bl.a. også i Helsingør og Glostrup skabte konstitueringerne nogen harme. Her er det forslagsstillernes opfattelse, at borgerne i de berørte kommuner burde have haft mulighed for at tilbagekalde de folkevalgtes mandat. I helt særlige situationer bør borgerne, hvis de kan samle underskrifter fra 35 pct. af kommunens eller regionens indbyggere, kunne tilbagekalde det folkelige mandat og kræve nyvalg udskrevet. Og netop fordi det kun skal være i helt særlige situationer, skal det kun kunne ske, når 35 pct. af vælgerne har anmodet om, at mandatet afprøves. En sådan mulighed vil givetvis også kunne virke præventivt, så andre i fremtiden ikke føler sig tilskyndet til at gøre noget lignende.

Kort efter kommunalvalget i 2001 blev det i januar 2002 afsløret, at Farum Kommunes økonomi var meget ringere, end flertallet i Farum kommunalbestyrelse med borgmesteren i spidsen havde sagt op til kommunalvalget. Ingen havde formentlig forestillet sig, at det var muligt at misrøgte en kommunes økonomi, samtidig med at kommunen udadtil op til kommunalvalget i november 2001 blev fremstillet som en mønsterkommune. Omfanget af Farum Kommunes økonomiske problemer har vist

sig, dels ved at kommunalbestyrelsen siden har været nødt til at hæve den kommunale skatteprocentssats fra 19,5 til 27,20, dels ved at man efter sammenlægningen må arbejde med to skattesatser inden for den samme kommune. Det har kommunens borgere siden været nødt til at finde sig i – og da de ved det efterfølgende valg i 2005 fik chancen for at gøre op med Peter Brixtofte, havde regeringen »kalket til« med kommunesammenlægningen med den daværende Værløse Kommune.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Ad 1

En andel på 35 pct. er valgt, fordi det kun i helt særlige situationer skal være muligt at benytte sig af retten til at tilbagekalde mandatet og kræve nyvalg. I SF's oprindelige forslag arbejdede man med 50 pct., men med de nye store, sammenlagte kommuner vil det være rimeligt at sætte tallet ned til 35 pct.

Ad 2

Det må være rimeligt at fastsætte en grænse for, hvor tæt på det ordinære kommunale valg et eks-

traordinært valg skal kunne afholdes. Grænsen for det seneste tidspunkt for valgets afholdelse er i beslutningsforslaget fastsat til 1 år og tre måneder før et ordinært valg.

Ad 3

Det forventes, at en kommunalbestyrelse m.v. ikke træffer beslutninger af væsentlig betydning i perioden fra underskrifternes indlevering, til valget er afholdt. Dette vil formentlig kræve nærmere retningslinjer fastsat af indenrigs- og socialministeren.

Ad 4

En kommunalbestyrelse og et regionsråd valgt ekstraordinært har naturligvis de samme beføjelser og pligter som andre kommunalbestyrelser og regionsråd.

Ad 5-6

Det er vigtigt, at Indenrigs- og Socialministeriet udformer nærmere retningslinjer for, hvordan procedurerne skal være, så der ikke bliver for mange tvivlsspørgsmål, ligesom det er vigtigt, at Indenrigs- og Sundhedsministeriet fører tilsyn med valgets afholdelse.

*Skriftlig fremsættelse***Flemming Bonne (SF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om mulighed for afholdelse af ekstraordinære kommunale valg.

(Beslutningsforslag nr. B 88).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.